

Peter Kuklica, *Slovník latinských skratiek (Lexicon abbreviaturarum Latinarum)*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1995, str. 205.

Profesor klasické filologie na Filozofické fakultě Komenského Univerzity sestavil slovník latinských zkratk, které se vyskytují jak v latině klasické tak pozdější. Při pročtení tohoto slovníčku (zdrobnělina tu užíváme pro jeho technickou úpravu, vhodnou do kapsy) jsme mohli konstatovat, že autor sebral v podstatě dobře zkratky v latině hojně frekventované a že je zbytečně nezkomplikoval nějakým označením jejich rozdílného časového výskytu, máje na paměti, že soubor zkratk slouží pro bezpečnou a rychlou orientaci.

Ten, kdo zná latinský nápisný materiál nebo středověké texty, ví, že latiníkové zkracovali daleko více než my a že proto některé zkratky měly trvalý charakter, jiné jen časově omezený a vy-padávaly z užívání. P. Kuklica vybral zkratky trvalého charakteru nebo častěji frekventované a vzhledem k dnešní potřebě se zaměřil hlavně na materiál právníký, lékařský, školský a náboženský. Praxe ukáže, zda pro druhé vydání nedojde k drobným úpravám: např. DOM se vztahuje ke křesťanskému Bohu, u LEG bych doplnil i význam legatus 1. pověřenec, 2. generál, u IOMC se C nevztahuje jen k výrazu Conservatori (IOMC znamená i Carnuntino z Karnunta nebo Cassio z pohorí Kassios v Sýrii), doplnil bych i IOMD = Dolicheno, z Dolichy na Eufratu, jehož kult je dosvědčen v Rusovicích. Neopravená tisková chyba zůstala u Z = duo millia, spr. milia, a ve zkratce XV.STLI, kde tečku třeba psát i za X. Ostatně teček Římané většinou nepoužívali, tedy XVSTLI, anebo používali-li, pak je psali buď X.V.STL.I (tečka se ovšem psala v poloviční výši písmena) nebo za každým písmenem.

Za pěknou a užitečnou pomůcku můžeme být autorovi vděční. Myslím, že by neměla ujít pozornosti českého čtenáře.

Radislav Hošek

Michel von Albrecht, *Geschichte der römischen Literatur I – II*, úhrnem 1466 stran; díl I vyšel ve Francke Verlag v Bernu, díl II ve K.G. Saur Verlag v Bernu – München, oba roku 1992.

Dlouho očekávaný pendant k úspěšné řecké literatuře Albina Leskyho vydané ve Francke – Verlag poprvé 1957–8 se konečně objevil, a to z pera vynikajícího znalce nejen římské literatury, ale i literatur světových a hudby, jímž je profesor university v Heidelbergu von Albrecht. Jím sepsaná římská literatura vykazuje nejen znalost látky v rámci úplných dějin římské literatury, ale především hluboký smysl pro systém a s tím spojené uspořádání.

Autor rozdělil své dílo do šesti kapitol, které, s výjimkou šesté naznačující podmínky pro úspěšnou pozdější tradici římské literatury, mají zrcadlové uspořádání. Každá kapitola, ať jde o literaturu republiky, augustovského období, raného císařství či středního a pozdního, má svou ustálenou stavbu: Historický rámec; podmínky pro vznik literatury daného období; latinská a řecká literatura, tj. ve vzájemném poměru jako současných fenoménů; literární druhy; jazyk a styl; myšlenkový svět I – literární reflexe doby, myšlenkový svět II – duchovní klima. Toto rozvržení umožňuje čtenáři úvodem se důkladně obeznámit s hlavní problematikou sledovaného časového úseku, ale současně usnadňuje při sledování takovýchto charakteristik získat při jejich postupném čtení obraz o historickém vývoji stylu, duchovních proměnách, různém přístupu k současnosti apod.

Také zpracování jednotlivých autorů má obdobnou skladbu, s přihlédnutím ovšem ke specifickým rysům takových jednotlivých postav, které autor považuje za nosné pro dějiny římské literatury. Uvedme tu příkladem Catulla, kde v. Albrecht podává výklad těchto okruhů: Život, datace; přehled díla; prameny, vzory, druhy; literární technika; jazyk a styl; myšlenkový svět I a II, dochování; další působení; vydání, konkordance a hlavní literatura. Podíváme-li se na některé výklady, potom tu zaujmou zejména jemné postřehy návaznosti básnickovy tvorby na hellenistickou techniku tvorby, jako je modlitební tón básně na vrabce, kde v. Albrecht upozorňuje na paralelu s Meleagrovým epigramem (AP 7, 195), nebo uvádí některá pozorování F. Cairnse, např. obrácení šablony epibatéria — pochodové písně — v Attidově monologu (63, 50n.) atp. Zvláště pozoruhodný a jemný výklad přinášejí autorovy vývody o Catullově erotice. Obecně zajímavé a svědčící o neobyčejné kulturnosti pisatelově jsou výklady o tradici Catullovy tvorby, ať už v Západní a Střední Evropě, tak v Rusku pro které uvádí autory ovlivněné Catullem od konce 18. století až po Brjusova.

Historický pohled autorův nemohl vypustit ze zpracování křesťanskou literaturu antického období, které dal náležitě rozměry především výběrem autorů i jejich děl a zdůrazněním hlavních myšlenkových postupů. Vhodně se tím vyhnul tomu, aby toto mare vastum nepřineslo zkázu uživatelům.

Obsáhlé rejstříky jsou spojeny v jedno a chronologická tabulka znovu vytyčuje hlavní problematiku, jejíž podmínky pro rozvoj naznačil autor v podnětné první kapitole, zejména v úseku podmínek pro vznik, kde se zabývá tak zajímavou problematikou, jakou je mecenášství či výchovné instituce. Autor neváhá dnešnímu čtenáři přiblížit římský svět i některými dnešními termíny, když Claudiův úřad a *studii* vysvětluje výrazem Kultusministerium.

Kniha v. Albrechta je kniha moderní a je psána pro moderního kulturního čtenáře. Proto bude sloužit nejen jako odborná příručka, ale především jako kniha s širokým kulturním posláním.

Radislav Hošek

Jana Keparťová, *Císařové antického Říma*, Praha 1995, Praha, str. 79. Ilustroval Petr Melan.

Autorka, známá především svými studii o nápisných památkách, hlavně z Pompejí, sestavila do zajímavé publikace přehled římských císařů. Jejich politické působení známe z antické literatury, někdy velmi spletité, ale i popletené, jejich portréty ze soch, u některých krátkodobě vládnoucích, také z mincí, které tito panovníci stačili vyrazit před svým zavražděním.

Kniha je sestavena chronologicky, některé okrajové císaře autorka právem pominula. Každý panovník je tu uváděn plným jménem — bez triumfálních epithet — a je u něho v popředí uvedeno datum narození i vlády. Nato následuje stručná charakteristika jeho vlády určená především širšímu čtenářskému okruhu. Tento cíl však nijak nesnižuje historickou přesnost publikace. Dšlo doprovázejí ilustrace, které přinášejí volný doprovod knihy, jako jsou symboly Říma, bran, sloupů, zbraní atp., podstatnou jejich součástí jsou však portréty všech významnějších postav, sice volně tvořené, ale historicky přesné. Knihu doprovází několik map a cenné rodokmeny jednotlivých vládařů. Je to publikace užitečná a přístupná svým obsahem čtenářům na všech stupních. Dává dobrý přehled období a to ne právě nejlehčího.

Radislav Hošek